

O wędrówce polskiej literatury do Chin i na Tajwan

Literatura polska, choć poznana w Chinach dopiero na początku ubiegłego stulecia, z dekady na dekadę zyskuje coraz szersze grono chińskich czytelników. Według profesora Zhang Zhenhuia (张振辉) – wybitnego chińskiego polonisty i tłumacza – polskie piśmiennictwo zajmuje w świadomości Chińczyków piąte miejsce wśród literatur europejskich, tuż za dorobkiem literackim Francji, Anglii, Niemiec i Rosji. Oznacza to, że spośród krajów Europy Środkowo-Wschodniej polska literatura czytana jest najchętniej, co z uwagi na stosunkowo krótką historię polsko-chińskiej translatoryki jest niewątpliwie dużym sukcesem.

Data wyznaczającą początek historii chińskojęzycznych przekładów polskiej literatury jest rok 1906. Wtedy to Wu Chou (吴愁) przetłumaczył z języka japońskiego nowelę *Latarnik* Henryka Sienkiewicza, uznawaną za pierwszy utwór literacki pochodzący z Europy Środkowo-Wschodniej, który został zaprezentowany Chińczykom¹. Dwa lata

¹ Y. Lijun, *Recepcja literatury polskiej w Chinach*, w: *Literatura polska w świecie*, t. 3: *Obecności*. Katowice 2010, s. 158.

później Lu Xun² (鲁迅) w swoim artykule *O sile poezji demonicznej* po raz pierwszy wspomniął o polskich pisarzach. W ósmym rozdziale zawarł informacje dotyczące Mickiewicza, Słowackiego i Krasińskiego, wymienił także takie tytuły jak *Pan Tadeusz*, *Dziady*, *Grażyna* i *Konrad Wallenrod*.

Zainteresowanie Lu Xuna polską literaturą miało swój początek w Japonii, jeszcze za czasów studenckich. To właśnie tam, za sprawą duńskiego krytyka literackiego Georga Brandesa, wraz ze swoim bratem Zhou Zuorenem (周作人), zetknął się z twórczością Sienkiewicza. Zaowocowało to wydaniem w 1909 roku *Zbiuru opowiadań z zagranicy*, zawierającym przekłady takich nowel jak: *Janko Muzykant*, *Sachem*, *Latarnik* i *Jamioł*³, wszystkie autorstwa Lu Xuna i Zhou Zuorena (przełożone z języka japońskiego). Prace translatorskie braci Zhou nie ograniczały się jedynie do tłumaczenia tekstów. Aby ułatwić czytelnikowi odbiór utworu, wzbogacali go o objaśnienia oraz informacje o autorze.

Publikacja *Zbiuru opowiadań z zagranicy* była preludium do działań translatorskich skierowanych w stronę polskiej literatury. Po powrocie do Chin, Zhou Zuoren przy pomocy Lu Xuna kontynuował prace nad przekładami. Dołączył do nich również trzeci z braci — Zhou Jianren (周建人), który przetłumaczył z języka angielskiego opowiadanie Adama Szymańskiego *Srul z Rubartowa*.

Od lat 20. grono tłumaczy polskiej literatury stopniowo się powiększało, wzrosła też liczba publikowanych przekładów. Najwięcej z nich pojawiało się na łamach „Miesięcznika Powieści”, który w latach 20. opublikował ich ponad trzydzieści. W 1921 roku Mao Dun (茅盾) — redaktor naczelny miesięcznika — zamieścił w nim za namową Lu Xuna

² Chiński pisarz żyjący w latach 1881–1936, uznawany za ojca współczesnej literatury chińskiej.

³ Y. Lijun, *Twórczość Henryka Sienkiewicza w Chinach*, „Postscriptum Polonistyczne”, nr 6, s. 98.

obszerny artykuł traktujący o życiu i twórczości Henryka Sienkiewicza. Również związane z Ruchem Nowej Kultury⁴ czasopismo „Nowa Młodzież” brało udział w promocji polskiej literatury, zamieszczając w swoich numerach tłumaczenia dzieł Żeromskiego i Sienkiewicza. W drugiej i trzeciej dekadzie XX wieku do braci Zhou dołączyli kolejni tłumacze zainteresowani literaturą polską.

Konflikt chińsko-japoński i późniejsza trzyletnia wojna domowa, przypadające na lata 1937–1948, nie sprzyjały wydawaniu kolejnych przekładów polskiej literatury. Mimo to w 1948 roku chińskich tłumaczeń doczekały się dwie powieści polskich noblistów – *Chłopi* Władysława Reymonta i *Quo vadis* Henryka Sienkiewicza. Rok później Mao Zedong proklamował Chińską Republikę Ludową, którą Polska oficjalnie uznała 7 października 1949 roku⁵. To wydarzenie znacznie ożywiło wzajemne relacje i skutkowało podpisaniem 3 kwietnia 1951 roku umowy o współpracy kulturalnej między Polską a Chinami⁶.

Po zakończeniu II wojny światowej, przekłady polskiej literatury na język chiński miały silny odcień ideologiczny. W latach 50. w Polsce rozwijał się gatunek literacki zwany powieścią produkcyjną (pot. produkcyjniak). Utwory tego gatunku były tworzone zgodnie z założeniami socrealizmu, a ich fabuła obejmowała pracę w fabryce, funkcjonowanie w społeczności oraz przebudowę państwa na wzór socjalistyczny. Rząd chiński zachęcał do tłumaczenia polskich powieści produkcyj-

⁴ Powstały w pierwszej połowie XX wieku w Chinach ruch postulujący za modernizacją Chin na wzór zachodni, odrzuceniem konfucjańskiego porządku społecznego i upowszechnieniem języka mówionego w literaturze.

⁵ M. Burdelski, *60 lat stosunków Polski z ChRL – rys historyczny*, w: *Chiny w oczach Polaków. Księga jubileuszowa z okazji 60-lecia nawiązania stosunków dyplomatycznych między Polską a Chińską Republiką Ludową*, Gdańsk 2010, s. 129.

⁶ W. Lan, *Krótką informacją o wymianie kulturalnej między Chinami a Polską*, w: *Chiny w oczach Polaków. Księga jubileuszowa z okazji 60-lecia nawiązania stosunków dyplomatycznych między Polską a Chińską Republiką Ludową*, Gdańsk 2010, s. 213.

nych, czego w 1954 roku podjęli się Feng Turen (房土人) i Huang Xianju (黄贤俊). W wyniku ich pracy, przekładów doczekały się dwie polskie powieści produkcyjne: *Przy budowie* Tadeusza Konwickiego i *Początek opowieści* Mariana Brandysa.

Mimo licznych polsko-chińskich przekładów literatury w pierwszej połowie XX wieku, żaden z nich nie został dokonany bezpośrednio z języka polskiego. Rosnące zapotrzebowanie na polonistów przyczyniło się do utworzenia w 1954 roku na Uniwersytecie Pekińskim Katedry Języka Polskiego⁷, której pierwszym wykładowcą został Xiao Huimin (萧惠敏)⁸. Dołączył do niego w roli lektora Leszek Cyrzyk⁹, który był bezpośrednim świadkiem rozpowszechniania się polskiej literatury na ziemiach chińskich:

Zaangażowanie w proces nauczania języka polskiego w Chinach ukierunkowało moje studia na wszystko, co mogło wskazywać na jakiegokolwiek zainteresowanie naszym krajem przez Chińczyków w przeszłości. Najbardziej wdzięcznym polem poszukiwań okazała się rychło literatura przekładowa. Odwiedzałem regularnie bukinistów na chińskich bazarach i odnalazłem u nich różne wydawnictwa będące przekładami z literatury polskiej. Nowsze przekłady z lat pięćdziesiątych znajdowałem w księgarniach. Zgromadziłem w ten sposób ponad dwadzieścia edycji książkowych,

⁷ Powstanie pierwszej polonistyki na terenie ChRL poprzedziła wzajemna ożywiająca wymiana kulturalna między Polską a Chinami, będąca skutkiem tożsamej polityki obu tych państw i chęci dalszej współpracy na arenie międzynarodowej; po podpisaniu w 1951 roku umowy o wymianie kulturalnej, grupa polskich studentów wyjechała do Chin, a na Uniwersytet Warszawski zostali przyjęci pierwsi Chińczycy; w 1954 roku władze chińskie zwróciły się do Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego z prośbą o wysłanie do Chin polskiego lektora, którym został Leszek Cyrzyk.

⁸ W. Lan, op. cit., s. 213.

⁹ Leszek Cyrzyk jest autorem pierwszego samouczka języka polskiego dla Chińczyków (波兰语自修读本) wydanego w 1958 roku w Pekinie przez wydawnictwo Shidai (时代出版社).

które przywiozłem do kraju i po latach przekazałem do zbiorów Biblioteki Narodowej w Warszawie. [...] Korzystając ze zgromadzonej literatury i własnych obserwacji, opublikowałem po powrocie do kraju w miesięczniku literackim „Twórczość” esej na ten temat. Był to bodaj pierwszy sygnał, który ujawniał, że literatura polska ma w Chinach bogaty dorobek, kompletnie nieznaną w Polsce¹⁰.

Powstanie pierwszej chińskiej polonistyki dało nadzieję na rozrost działań translatorskich, jednak nim pierwsi absolwenci podjęli próby tłumaczeń bezpośrednio z języka oryginalnego, przekłady polskiej literatury w latach 50. i 60. nadal odbywały się za pomocą języka trzeciego. W drugiej połowie XX wieku popularność zyskała proza, ukazały się dwa kolejne przekłady *Quo vadis*, a także *Pana Tadeusza*, *Chłopów* oraz *Lalki*. Wybitnym tłumaczem tamtego okresu był Sun Yong (孙用), jeden z uczniów Lu Xuna, który jako pierwszy w 1950 roku przełożył z języka angielskiego Mickiewiczowską epopeję¹¹. Chińskie tłumaczenie prozą *Pana Tadeusza* zostało wydane w bogatej oprawie na papierze wysokiej jakości. Sun Yong w posłowie do dzieła podkreślił znaczenie dzieła Mickiewicza w rozwoju światowej literatury oraz scharakteryzował polską literaturę romantyczną¹².

Niech to, jak ważny w tamtym czasie był dla Chińczyków Mickiewicz podkreśli fakt, że z okazji setnych urodzin w Chinach powstało wiele artykułów traktujących o jego życiu i twórczości. Opublikowano je w *Dzienniku Ludowym*, *Miesięczniku Powieści*, *Dzienniku Jasności* i *Czasopiśmie Literatury i Sztuki*¹³. Ponadto, przemówienie doceniające wkład

¹⁰ L. Cyrzyk, *Jak rodziła się polonistyka w Chinach*, „Azja-Pacyfik” 2008, t. 11, s. 229.

¹¹ L. Yinan, *Literatura polska w Chinach*, Katowice 2017, s. 39.

¹² Y. Lijun, *Recepcja literatury...*, s. 160.

¹³ L. Yinan, *Literatura polska w Chinach: historia przekładów*, „Azja-Pacyfik” 2013, t. 16, s. 142.

Mickiewicza w dorobek europejskiej literatury i wychwalające jego walkę o niepodległość, wygłosili wspólnie ówczesny dyrektor Chińskiej Akademii Nauk Guo Moruo (郭沫若), oraz wspomniany wcześniej Mao Dun.

W latach 60. pierwsi absolwenci pekińskiej polonistyki zapoczątkowali propagowanie literatury polskiej na ziemiach chińskich. Yi Lijun (易丽君), Lin Hongliang (林洪亮) i Zhang Zhenhui początkowo tłumaczyli krótkie nowele i opowiadania oraz redagowali hasła encyklopedyczne dotyczące polskiej literatury. Ich przekłady były umieszczane w takich czasopismach jak *Literatura na świecie*, *Literatura chińska i obca*, *Pisarz*, *Zbiór słynnych utworów* i *Współczesna literatura obca*¹⁴.

Rozkwit polsko-chińskich przekładów literackich zakończył się wraz z nadejściem rewolucji kulturalnej w 1966 roku. Masowe zesłania na wieś w celach reedukacji i próby odcięcia Chin od wpływów krajów zachodnich skutkowały przymusowym porzuceniem pracy przez większość tłumaczy. Yi Lijun, ówczesna pracownica Pekinńskiego Instytutu Języków Obcych, przebywała od 1970 roku wraz ze współpracownikami na przymusowej reedukacji. To tam, na zlecenie Zhou Enlaia (周恩来, piastującego w latach 1949–1976 urząd premiera ChRL), podjęła się tłumaczenia bezpośrednio z języka polskiego III części *Dziadów* Adama Mickiewicza. O swojej fascynacji dramatem Mickiewicza Yi Lijun pisze tak:

Dziady Mickiewicza nęciły mnie od młodości. Fascynuje mnie w nich wielka poezja i zupełnie nowa, niespotykana forma dramatu, ale najbardziej pociągają mnie autentyczny patriotyzm i ten romantyczny płomień, chęć poświęcenia się wielkim, wzniosłym ideom i nieugiętość w walce z przemocą¹⁵.

¹⁴ L. Yinan, *Literatura polska w Chinach...*, s. 154.

¹⁵ Y. Lijun, *Recepcja literatury...*, s. 162.

Po zakończeniu rewolucji kulturalnej rozpoczął się okres największego rozkwitu tłumaczeń literatury polskiej na język chiński. Absolwenci pekińskiej polonistyki coraz częściej podejmowali próby tłumaczenia polskich utworów bezpośrednio z języka oryginału. Od końca lat 70. do dziś, utwory polskie oferowane chińskiemu czytelnikowi obejmowały nie tylko najwybitniejszych pisarzy, ale też eseistów, mniej znanych poetów oraz autorów książek dla dzieci. Obok dominujących przekładów utworów nietłumaczonych wcześniej na język chiński, coraz częściej wydawano nowe, udoskonalone tłumaczenia dzieł znanych już Chińczykom. Przykładem jest powieść *Quo vadis* Henryka Sienkiewicza, która w latach 1980–2014 doczekała się aż 18 przekładów¹⁶. Początek lat 80. był również wejściem w nowy etap w dziejach polsko-chińskiej translatoryki, o czym pisze profesor Yi Lijun:

Od lat 80. XX wieku obserwujemy dwa nowe zjawiska. Pierwsze — to przejście od upolitycznionej obecności literatury polskiej na chińskich półkach w okresie poprzednim do urynkowanej obecności polskich tekstów w przestrzeni czytelnictwa chińskiego dzisiaj, w znacznym stopniu uzależnionej od gustu czytelnika, aczkolwiek on właśnie był zawsze czynnikiem wiodącym. Prace translatorskie skupiają się na samej wartości artystycznej tekstów literackich, nie akcentując czynników ideologicznych. Po drugie, coraz więcej utworów polskich pisarzy i poetów jest przekładanych bezpośrednio z języka polskiego. Można powiedzieć bez przesady, że od lat 80. XX wieku właśnie nieliczni poloniści chińscy stanowili główną siłę w rozpowszechnianiu kultury polskiej w Chinach; osiągnęliśmy nowy, dotąd niebywały szczyt krzewienia znajomości języka polskiego, literatury i wiedzy o kulturze polskiej. Przyczyniliśmy się bowiem do zaznajomienia społeczeństwa chińskiego z najwybitniejszymi dziełami literatury pol-

¹⁶ Łączna liczba przekładów *Quo vadis* na język chiński od roku 1948 wynosi 21 pozycji. Por. L. Yinan, *Literatura polska w Chinach*, Katowice 2017, s. 61–62.

skiej, zwłaszcza XIX i XX wieku, otwierając przed czytelnikami chińskimi możliwość ich lektury w ojczystym języku¹⁷.

Lata 80. XX wieku były czasem, kiedy chiński czytelnik po raz pierwszy zetknął się z twórczością Jarosława Iwaszkiewicza¹⁸ i Czesława Miłosza. Wybrane poezje Miłosza i cztery utwory Iwaszkiewicza przełożyła Yi Lijun, zachęcona do tego wcześniej przez Yang Leyun — ówczesną redaktor naczelną *Literatury na świecie*¹⁹. Pojawienie się poezji Miłosza w obszarze zainteresowań chińskich tłumaczy wiązało się z otrzymaniem przez niego Nagrody Nobla w 1980 roku. Tłumaczenia poezji noblisty podjęli się między innymi Zhang Zhenhui, Lü Yuan (绿原), Li Yiliang (李以亮) i Wu Lan (乌兰), wydając wiersze Miłosza w osobnych zbiorach i czasopismach takich jak *Słynne dzieła literackie i Poezja*. Mniejszym zainteresowaniem tłumaczy cieszyły się utwory prozatorskie pisarza, z których dotychczas wydano jedynie *Abecadło* przełożone przez Xi Chuana (西川) i Bei Ta (北塔) w 2004 roku, oraz *Zniewolony umysł* tłumaczki Wu Lan wydany na Tajwanie i w Chinach odpowiednio w 2011 i 2013 roku.

Tłumaczeniem dzieł poznanego na początku lat 80. Jarosława Iwaszkiewicza zajmowali się głównie Yi Lijun i Yang Deyou (杨德友). W 1980 roku Yi Lijun przetłumaczyła utwory *Pożegnanie ze światem*, *Bilek*, *Zygrfyd* i *Poziomka*²⁰, a rok później Yang Deyou przełożył *Wesele pana Balzaka*. Chińskich wersji doczekały się też między innymi: *Nocleg w górach*, *Ikar*, *Żelazowa Wola*, *Maskarada* i *Sławy i chwały*.

Okres po zakończeniu rewolucji kulturalnej to także czas tłumaczeń największych dzieł Henryka Sienkiewicza. W 1978 roku wyda-

¹⁷ Y. Lijun, *Recepcja literatury...*, s. 164-165.

¹⁸ W 1961 roku został wydany przekład *Chopina* Jarosława Iwaszkiewicza.

¹⁹ L. Yinan, *Literatura polska w Chinach*, Katowice 2017, s. 51.

²⁰ Chińska wersja *Poziomki* została wpisana w Chinach do kanonu szkolnych lektur obowiązkowych. Por. *Ibidem*, s. 68.

no pierwszą chińskojęzyczną wersję *Krzyżaków*, tłumaczoną z języka angielskiego przez Chen Guanshanga (陈冠商). W tym samym roku pisarz Mei Rukai (梅汝凯) przełożył z języka angielskiego *Pana Wołodjowskiego*, a kilka lat później — *Potop* i *Ogniem i mieczem*, co sprawiło, że w latach 80. chińscy czytelnicy mieli już dostęp do całej Sienkiewiczowskiej *Trylogii*.

Powiekszejające się z roku na rok grono chińskich polonistów zaczęło zauważać błędy we wcześniejszych przekładach niektórych dzieł. Wynikało to z tego, że do lat 70. większość utworów nie była tłumaczona bezpośrednio z języka polskiego, a przy pomocy języka trzeciego. Skłoniło to grupę wybitnych tłumaczy do pracy nad ponownym przekładem części polskiej literatury.

Powtórne tłumaczenia *Quo vadis* podjął się Lin Hongliang, a przekład opublikowany przez niego w 1983 roku w Szanghaju wzbudził ogromne zainteresowanie czytelników, co przyczyniło się do kolejnego jego wydania w 1995 roku²¹. Aby uniknąć błędów, przed rozpoczęciem tłumaczenia Lin Hongliang zgłębiał wiedzę na temat chrześcijaństwa i starożytnego Rzymu, a w trakcie pracy korzystał ze słownika łacińsko-chińskiego²². Chińska wersja powieści Sienkiewicza została doceniona i doczekała się trzech kolejnych wydań, a w 1984 roku polskie Ministerstwo Kultury i Sztuki wyróżniło Lin Honglianga medalem „Zasłużony dla Kultury Polskiej”²³.

Decyzję o ponownym tłumaczeniu polskich dzieł podjęli również Yi Lijun i Zhan Zhenhui. Owocem ich pracy było wydanie w 1996 roku udoskonalonej wersji *Krzyżaków*. Po sukcesie tego przekładu wydawnictwo zaproponowało Yi Lijun przetłumaczenie bezpośrednio z języka polskiego *Trylogii* Henryka Sienkiewicza, bowiem poprzednie wydanie

²¹ L. Yinan, *Literatura polska w Chinach*, Katowice 2017, s. 51.

²² Ibidem, s. 63.

²³ Ibidem.

tego dzieła było tłumaczone pośrednio z języka angielskiego i zawierało wiele błędów wynikających z niewystarczającego opanowania języka przez tłumacza²⁴. Yi Lijun zwróciła też uwagę na nieścisłości wynikające z niewłaściwej interpretacji oryginału i niewystarczającej znajomości polskiej historii i kultury.

Jak wiemy, powieści Sienkiewicza są mocno nacechowane kulturowo, silnie osadzone w realiach polskiej historii i kultury. Z powodu nieznamoścności tych realiów, a nie mogąc ich sprawdzić w polskich słownikach czy encyklopediach, tłumacz nieraz popełniał kardynalne błędy. Na przykład tłumaczył buńczuk na „wielki sztandar ozdobiony sierścią z końskiego ogona”, koścień tłumaczył na „procę”(!), nie odróżniał miecza od szabli, handzara od jatagana, buławy od buzdygana czy pierniacza. Tłumaczył samopał i piszczel jednako na „strzelbę”. Popolite ruszenie wszędzie przełożył na „powszechną mobilizację”. Wszelkie rodzaje wierzchnich strojów tłumaczył na „szatę”, nie zwracając uwagi na to, czy ten strój nosił mężczyzna czy kobieta: kontusz, sukmana, żupan, jubka, suknia - wszystko to przełożył na „szata”, a szarawaki tłumaczył na „spodnie o szerokich nogawkach”. [...] Niektóre błędy popełnione przez tegoż tłumacza są po prostu śmieszne, np. polską jazdę uzbrojoną w pancerze z charakterystycznymi skrzydłami tłumaczył na „jeźdźca ze skrzydłem”, słowo Rzeczpospolita przełożył jako „połączone królestwo”. Tłumacz, nie zwracając uwagi na to, że Sienkiewicz używał zaszyfrowanych słów, zakazanych przez cenzurę carską, i na przykład zamiast Polska używał nazwy „Lechistan”, przełożył to słowo prosto na „Polskę”, a przecież takie słowo cenzura carska wykreśliłaby automatycznie z urzędu²⁵.

Abstrahując od oceny poprawności przekładu dokonanego przez Mei Rukaia należy zwrócić uwagę jak ogromna była wiedza posiadana przez Yi Lijun. Niewątpliwie godnymi podziwu są jej znajomość

²⁴ Y. Lijun, *Twórczość Henryka Sienkiewicza w Chinach*, „Postscriptum Polonistyczne” 2010, nr 6, s. 103.

²⁵ Ibidem, s. 103–104.

słownictwa i zwyczajów charakterystycznych dla XVII-wiecznej Polski oraz świadomość tła historycznego Sienkiewiczowskich powieści. Dostając propozycję ponownego przetłumaczenia dzieł Sienkiewicza Yi Lijun zdawała sobie sprawę z tego, że obraz kultury polskiej dotychczas przedstawiony w *Trylogii* był nie tylko nieautentyczny, ale i utrudniony w odbiorze dla Chińczyków. Dlatego wraz z mężem Yuan Hanrongiem (袁汉镕) postanowiła podjąć się ponownego tłumaczenia Sienkiewicza. Owocem ich pracy były wydania w 1997, 2001 i 2011 roku kolejno: *Ogniem i mieczem*, *Potopu* i *Pana Wołodyjowskiego*.

Niewątpliwy sukces odniosło także wydanie w 1998 roku ponownego tłumaczenia *Pana Tadeusza*, nad którym pracowali wspólnie Yi Lijun, Lin Hongliang i Yuan Hanrong. Yi Lijun podkreślała, że największą trudność w przekładzie sprawiło jej zachowanie odpowiedniej ilości sylab w każdym wersie oraz tłumaczenie nazw polskich roślin niewystępujących w Chinach. Przekład został doceniony zarówno w Chinach, jak i w Polsce, gdzie został uznany przez krytyków literackich za najwierniej oddający artyzm oryginału²⁶.

Niedocenionym przez chińskich czytelników pisarzem jest laureat Nagrody Nobla Władysław Reymont. W porównaniu do Sienkiewicza, dzieła Reymonta nie doczekały się wielu przekładów, a jego noblowska powieść *Chłopi* nadal nie została przetłumaczona bezpośrednio z języka polskiego. Pierwszymi dziełami Reymonta przełożonymi na język chiński były *Sąd* i *Z ziemi chełmskiej*, oba wydane w latach 20. XX wieku. Pierwszy przekład *Chłopów* tłumaczenia Fei Mingjuna (费明君) ukazał się w 1948 roku, kolejny w 1959 roku autorstwa Wu Yana (吴岩). W 1955 roku Shi Zhecun (施蛰存) przełożył nowelę *Śmierć*, a cztery lata później za sprawą Jin Xixia (金锡嘏) i Shi Zirena (施子仁) chińskiego

²⁶ W. Lan, *Z notatnika tłumacza literatury polskiej i chińskiej*, Gdańsk 2019, s. 90.

tłumaczenia doczekały się kolejne wybrane nowele Reymonta. Pod koniec XX i na początku XXI wieku do chińskich wydań *Chłopów* dołączyły przekłady Dong Qingjie (董庆杰) z 1998 roku i Li Si (李斯) z 2006 roku. Bezpośrednio z języka polskiego przełożona została *Ziemia obiecana*, wydana w 1984 roku przez Yang Deyoua i Zhang Zhenhuia.

Otrzymaenie przez Wisławę Szymborską w 1996 roku Nagrody Nobla w dziedzinie literatury przyczyniło się do rozpowszechniania jej twórczości wśród chińskich czytelników. W 1997 roku tłumaczenia poezji i felietonów noblistki podjęli się Yi Lijun i Yang Deyou, rozpoczynając tym samym okres zapoznawania się tłumaczy chińskich z twórczością Szymborskiej. W 1998 roku przekładów poezji podjęli się Zhang Zhenhui, Chen Li (陈立) i Zhang Fenling (张芬龄), a w 2000 roku Lin Hongliang wydał tomik *Wołanie do Yeti* i wiersz *Miłość od pierwszego wejrzenia*²⁷. Wyjątkową publikacją był przekład zbioru poezji *Poetka i świat* z 2003 roku, w którym pisarka umieściła specjalną dedykację: „Poezja posiada tylko jeden obowiązek, jest to komunikacja między nią a ludźmi. Będę szczęśliwa, jeśli moje wiersze spotkają czytelników”²⁸. Największym jednak sukcesem wydawniczym spośród wszystkich publikacji wierszy noblistki cieszyły się dwa zbiory poezji: *Wszystko ciche jak zagadka* przełożone w roku śmierci poetki przez Chen Li i Zhang Fenlinga oraz *Kiedyś żyłam tak samotnie* z roku 2014, tłumaczenia Hu Sang (胡桑). Utwory Szymborskiej były wydawane również na Tajwanie. Zbiór wierszy *Wisława Szymborska: wiersze dla mnie 1957–2012* przetłumaczyła w 2013 roku Wei-Yun Lin-Górecka (林蔚昀), trzy lata później wydała też chińską wersję *Czarnej piosenki*.

²⁷ W Chinach powstał film o tym samym tytule opowiadający o tłumacze pracującej nad przekładem poezji Wisławy Szymborskiej, co przyczyniło się do wzrostu popularności tego utworu. Por. Z. Gang, *Rozmowa z prof. Zhao Gangiem*, „Postscriptum Polonistyczne” 2010, nr 6, s. 150–151.

²⁸ L. Yinan, *Literatura polska w Chinach*, s. 78–79.

Do ważniejszych publikacji z przełomu XX i XXI wieku należą monografie tworzone przez tłumaczy i badaczy literatury polskiej Katedry Języka Polskiego Pekinńskiego Uniwersytetu Języków Obcych. Yi Lijun wydała dwie monografie: *Literaturę polską* i *Historię polskiej literatury powojennej*, Zhao Gang (赵刚) opublikował rozprawę zatytułowaną: *Wizja natury w literaturze polskiej*, Wu Lan wydała *Sumienie narodu polskiego — o twórczości prozatorskiej Stefana Żeromskiego*, a Mao Yinhui (茅银辉) — *Emancypacja i problem kobiecy w twórczości Elizy Orzeszkowej*²⁹.

Na początku XXI wieku chińscy tłumacze zainteresowali się twórczością Witolda Gombrowicza, co miało związek z setną rocznicą urodzin pisarza przypadającą na rok 2004. W roku poprzedzającym to wydarzenie, Yi Lijun wraz z Yuan Hanrongiem przełożyli *Ferdynandę* (wydane na Tajwanie trzy lata później), a w rocznicę urodzin Gombrowicza przekładów doczekały się trzy jego opowiadania: *Zbrodnia z premedytacją*, *Krótki pamiętnik Jakuba Czarnieckiego* i *Tancerz mecenasa Kraykowskiego*. Ponadto, w tym samym roku ukazały się fragmenty z *Dzienników*, a w kolejnych latach tłumaczenia takich utworów jak *Pornografia*, *Opętani*, *Bakakaj* i *Kosmos*.

Pierwsza dekada XXI wieku to także początek tłumaczeń utworów polskiej noblistki Olgi Tokarczuk. Autorami pierwszych przekładów dzieł pisarki byli Yi Lijun i Yuan Hanrong, którzy przetłumaczyli w 2003 roku *Prawiek i inne czasy*, a trzy lata później *Dom dzienny, dom nocny* (obie pozycje wydane najpierw na Tajwanie). W 2019 roku do grona tłumaczy dołączyły: pisarka Yu Shi (于是) ze swoim przekładem powieści *Bieguni* i młoda polonistka Gong Xiling (龚冷兮), autorka chińskiego wydania *Zgubionej duszy*.

²⁹ Było to pierwsze tłumaczenie dzieła Brunona Schulza na język chiński bezpośrednio z oryginału.

W drugiej dekadzie XXI wieku wzrosła liczba tłumaczeń literatury polskiej wydawanych na Tajwanie, między innymi dzięki pracy translatorskiej Wei-Yun Lin-Góreckiej. W swoim dorobku tłumaczeniowym ma ona między innymi wspomniane wcześniej wiersze Wisławy Szymborskiej, powieści z serii *Saga o wiedźminie* Andrzeja Sapkowskiego wydane w 2019 roku, oraz *Ulicę krokodyli* i *Sanatorium pod klepsydrą* Brunona Schulza, opublikowane kolejno w 2012 i 2014 roku. Wei-Yun Lin-Górecka przetłumaczyła również niezwykle wartościowe utwory, niedostępnego wcześniej dla chińskojęzycznych odbiorców, Janusza Korczaka — *Jak kochać dziecko*, *Prawo dziecka do szacunku* i *Król Maciuś na bezludnej wyspie*.

Regularność pojawiania się tłumaczeń kolejnych polskich dzieł w Chinach i na Tajwanie pozwala przypuszczać, że nasza rodzima literatura na dobre zagościła w sercach tamtejszych czytelników. Z roku na rok obok nazwisk najwybitniejszych chińskich polonistów, pojawiają się nowi tłumacze i miłośnicy polskiej poezji i prozy zarówno z Tajwanu, jak i z Państwa Środka. Dzięki kontynuowaniu prac translatorskich zapoczątkowanych na początku XX wieku, chińscy i tajwańscy czytelnicy mają możliwość zapoznawania się z polską literaturą, co sprzyja wymianie kulturowej między naszymi krajami.

Bibliografia

- Burdelski M., *60 lat stosunków Polski z ChRL — rys historyczny*, w: *Chiny w oczach Polaków. Księga jubileuszowa z okazji 60-lecia nawiązania stosunków dyplomatycznych między Polską a Chińską Republiką Ludową*, Gdańsk 2010.
- Cyrzyk L., *Jak rodziła się polonistyka w Chinach*, „Azja-Pacyfik” 2008, t. 11.
- Gang Z., *Rozmowa z prof. Zhao Gangiem*, „Postscriptum Polonistyczne” 2010, nr 6.

Lan W., *Krótką informacja o wymianie kulturalnej między Chinami a Polską*, w: *Chiny w oczach Polaków. Księga jubileuszowa z okazji 60-lecia nawiązania stosunków dyplomatycznych między Polską a Chińską Republiką Ludową*, Gdańsk 2010.

Lan W., *Z notatnika tłumacza literatury polskiej i chińskiej*, Gdańsk 2019.

Lijun Y., *Recepcja literatury polskiej w Chinach*, w: *Literatura polska w świecie*, t. 3: *Obecności*. Katowice 2010.

Y. Lijun, *Twórczość Henryka Sienkiewicza w Chinach*, „Postscriptum Polonistyczne” 2010, nr 6

Yinan L., *Literatura polska w Chinach: historia przekładów*, „Azja-Pacyfik” 2013, t. 16.

Yinan L., *Literatura polska w Chinach*, Katowice 2017.